

اسلامده اصول مشورت و حریت

بعث سنیله‌ری ذکای بشرک دور تکاملنه شرفصادف اولان نبی آخرزمان ، پیغمبر انس و جان صلی الله علیه وسلم اقدمز حضرتلرینک طرف الیهدن بتون خلقه تبلیغنه مأمور اولدقلری احکام الیهه ، اول امرده ایکی قسمدر : احکام اخرویہ ، احکام دنیویہ . سوکرا بونلردن هر بری دخی ایکی قسمه منقسمدر : بری اصلیه ، دیکری فرعیہدر .

(احکام اصلیه اخرویہ) عقائده ، (احکام فرعیه اخرویہ) ده عباداته متعلقدر . سوکرا (احکام اصلیه دنیویہ) اداره امور مملکته ، (احکام فرعیه دنیویہ) ده معاملات و عقوباته دائردر .

احکام اصلیه اخرویہ اولمقسزین احکام فرعیه اخرویہ بی افاده اصلا فائده یوقدر ؛ مثلا : جناب حقت واراننه ، برلکنه ایمان ایتمین برکیمسه نک عبادات و طاعات ایله اشتغالنه هیچ بر فائده ترتب ایتمیه چکی بدیهی در . بونک کبی احکام اصلیه دنیویہ اجرا ایلدلکجه احکام فرعیه دنیویہ بی اجراده دخی هیچ بر منفعت متصور دکلدر ؛ مثلا : عدل وحقانیته رعایت ایلدلکجه اصحاب جرائمه اجرای عقوباتده فائده تصور اولانه ماز .

احکام اصلیه دنیویه نک اس الیاسی :

هر ایشده امتله مشورت ،

هر خصوصده عدل وحقانیته رعایت ،

صرف امانه الله اولان امور مملکتی و مصالح امتی اهلنه تودیع ایتمکدر .

بوکا دلیلمز : (وشاورهم فی الامر ... الخ ..)

(وامرهم شوری بینهم)

(واذا حکمتم بین الناس ان تحکموا بالعدل)

(اعدلوا هو اقرب للتقوی)

(واذا قلتم فاعدلوا ولوکان ذا قرینی)

(ان الله یامرکم ان تؤدوا الامانات الی اهلها)

کبی آیات جلیله قرآنیه و بومآلده دهانجه احادیث شریفهدر .

بوآیتلردن برنجی آیتده جناب حق، رسولنه هر ایشده امتله مشاوره بی امر اییدیور. علم اصول فقهده بیان اولوندیغی اوزره برشی ایله امر او سینیك ضدینك حرمتی موجب اولدیغندن، بوآیت کریمه منطوق منیفجه مظهر وحی الهمی اولان او رسول الثقلینه بیله امت ایله ترك مشاوره نك حرمتی قطعاً ثابت اولیور. بویله مظهر وحی الهمی اولان برذات اقدس هر ایشده امتی ایله مشاوره بیله مأمور اولورسه بتون مسلمانلرك وبالخاصه خلفا حضراتنك هر ایشده امتله مشاوره بیله مجبوریتی اولویتده قالیور.

ایکنجی آیتده جناب حکیم مطلق، مسلمانلرك ایشی بینلرنده مشورتدن عبارت اولدیغی کوسترییور. بونکلهده امر مشاوره نك ارکان اسلامیه نك رکن اعظمی اولدیغی صورت قطعیه ده تحقیق ایلیور. شوخالده بواصر الهمی به، بو فرمان سبحانی به «مسلمان» عنوان جلیلی آلتنده بولونان بتون خلقك انقیاد ایتملی تحت مجبوریته بولیور.

اوجنجی آیتده جناب باری، بین الناس عدل وحقانیتله حکم ایتمه مزهی فرمان بیوریور و بونکلهده هر خصوصده اجرای عدالتك برامر دینی اولدیغی کورولیور.

دزدنجی آیتدهده: «عدالت ایدك، تقوا به الك یقین اولان اودر.» بیورولیور.

کذا بشنجی آیتده «سز هر سوز کزده ولو که الك یقین اقربا کز حقننده اولسون عدالتدن ایرینایکیز.» بیورولیور.

التنجی آیتده «امانانی اهلنه تودیغ ایتمکیزی الله امر اییدیور.» بیورولیور. امر ماده سی وجوبه موضوع اولدیغندن شوآیت کریمه منطوقنجه اماناتك ایشیوکی، الك مهمی وظائف ماتی، امور حکومتی اهل واربابنه تودیغ ایشك اولی الامرك واجبه ذمتی اولدیغی صورت قطعیه ده اکلشیایور.

بوامانت مقدسه بیله اهل اولانلری ده جناب کبریا، (ان اکرمکم عندالله اتقیکم) آیت کریمه سی ایله تعیین بیوریور. بوآیت جلیله الهمی دن اکلشیایور که وظائف ماتی درعه ده ایده جات ذواتك حائر اوله جنی الك برنجی مزیت، تقوادر. حسب ونسبک، اصالت و نجاستك برابنده اصلاً تأثیری یوقدر. تقوی، که اللهمک حقوقه، قوللرك حقوقه تجاوزدن مجانبت در؛ شمه سزدر که بو، او حقوقی

بیلکه وابسته در . شو حالده وظائف ملتدن بر وظیفه یی درعهده ایده جک
کیسه نك او وظیفه یه عائد معلوماتی حائز ، استقامت و رویتله متمایز ارباب اقتدار
ولیاقتدن اولسی لازمه دن در .

ایشته بونک ایچوندرکه خواجه کائنات علیه اکل التحیات افندمن حضرتلری
بالذات کندیلری عمومه عائد اولان هر خصوصده دائماً امتی ایله مشورتی التزام
بیوررلردی . مدت حیسانلرنده وظائف حکومتی اهل واربابنه تودیع
ایدیورلردی . بوخصوصده خصم ، اقربا ، دوست ، احبا جهتی اصلاً نظر
اعتباره آلمایورلردی . بتون توجهات نبویه اهلیت جهتنه منعطف ایدی .
هرایشده عدل وحقایتدن ذره قدر انحراف بیورمدیلر .

استقامت ، اهلیت ، عدالت . . . ایشه حضرت رسولک ایسته دیکی اوصاف !
ایشته جناب پیغمبرک آرادینی مزیات ! دنیا ده ایکن ، دنیادن کیدیورکن ، دائماً ،
دائماً انعطافکاه آملی بونلردی : استقامت ، اهلیت ، عدالت . . .

مشهوردر ، عالم آخرتی تشریفلرندن اوچ کون اول منبر سعاده چقبوب :
— ای امت واصحاب ! هر کیمک مالنی آلم ایسه ایشه مالم ، کلسون
آلسون ! . . هر کیمک آرقهسنه اوردم ایسه ایشه آرقم کلسون اورسون ! . .

کلام علویت اتساملریله ذات رسالتنهایلرینک بر عدالت مجسمه اولدیغنی
صوک نفسنده بیله بتون اصحاب وامتنه کوستردیلر . وبوکجی خصائل برکزیده لریله
ذات رسالتنهایلرینه الی الابد قلوب امتده ناقابل زوال برحبت ، صاف ، صمیمی
هردرلو ریادن عاری برحبت بر اقدیلر . کندیلرندن صوکر او مقام مقدسه
شرفیاب سعادت اولان خلفای راشدین حضراتی ده شواتر عالی رسول کبریله
حرفیاً اقتفا ایتدیلر . بوضورتله ظلام جهالت ایچنده بویان اولان ، زنجیر اسارت
آلنده ایکلین بتون اقوامه انسانیت ، مدنیت ، حریت ، مساوات ، عدالت ،
رفاه و سعادت نهدیمک اولدیغنی اراده بیوردیلر .

ایشته حضرت پیغمبر افندمنک وضع ایتدیکی شومتین اساسلرله روی زمینده
مثلی کوروله مش بر حکومت فاضله تأسس ایتدی وبوشمس تابان حقیقت ،
خلفای راشدینک مساعی جدیدیه واقدمات متوالیه لریله بتون اقطارجهانه شعشه
پاش عدالت اولدی . آز زمان ظرفنده یوز میلوونی متجاوز متحسر حریت ،
مشاق عدالت ، بفتون مساوات بیچاره لری مستغرق انوار سعادت ایلدی .

بی امر

سینک

رو حی

بیاً نابت

شاوردیه

ده امتله

نورتن

ک رکن

نیه ، بو

انقیاد

تجه مزی

اولدیغنی

و در . .

حقنده

روایور .

ناتک

مع ایتک

م عندالله

شیورکه

تقوادر .

که اللهک

و حقوق

اویله برحکومت فاضله که زیرحمایه‌سنه، زیرجناح رأفته التجا ایدن بتون اقوام، مسلم، غیر مسلم، عیسوی، موسوی ... بتون افراد بشر حقوقده مساوی ایدی. نظر شرعده بر عیسوینک، یا خود بر موسوینک حتی خلیفه‌نک حائر اولدینی حقوق قدر مبعجل، محترم ایدی.

اونه عدالت، اونه حریت، اونه مساوات ایدی! .. بر موسوی کلیور، بر خلیفه ایله محاکمه اولیور. بری اوطور و روزه دیکری آباق اوزری طورماز. بری اسمیله یاد اولنورسه دیکری کینه‌سیله، عنوانیله چاغریلاز.

بونلر هب مسلم حقایق. ایشته تاریخ، تاریخ انسانیت! .. ایشته آثار، آثار اسلامیت! .. تتبع ایدیکنز، تدقیق ایلکنز! ذره قدر بر مساواتسزلک، ذره قدر بر عدالتسزلک، ذره قدر بر استبداد نشانه‌سی کورمک ممکنمی؟ اسلامک جنس و مذهب، دین و ملت تفریق ایتمه‌رک هر کسی بر طوطدیغنه، هر کسک حریت شخصیه‌سنی و بتون حقوق مشروع‌سنی تمامیه بخش ایلدیکنه دلیل می ایسترسکنز؟

ایشته سزه بر محاکمه مشهوره! اویله بر محاکمه که حضرت علی مدعی علیه، بر موسوی مدعی. قاضی شریح حضورنده ایکیسی ده محاکمه اولیور. حضرت حسن باباسنک لهنه شهادته کلیور. حاکم رد ایدیور. حضرت علی قبول ایدر، هیچ بر اثر اغبرار کوسترمیور. حاکم، موسوی بی اسمیله چاغیرر، حضرت علی بی: — یا ابالحسن! .. دیه کینه‌سیله یاد ایدر. حضرت خلیفه ایشته بوکا حدت ایدر. بونده بر شمه عدم مساوات حس ایدر. بویله ایدی او حکومت فاضله .. بویله ایدی او حکومتک ارکانی .. بویله ایدی او حکومت افرادینک مظهر اولدینی عدالت، مساوات، حریت ..

بو اویله متحقق بر حقیقت در که بوکون کره ارضک هر طرفنده بولونان بتون اقوام متمدنه بونی تسلیم و اعتراف ایتمک مجبوریتنده در.

ایشته کورولیور که اصول مشورت، مساوات، حریت، عدالت کی انسانیت و مدینتک اس‌الاسانی تشکیل ایدن ارکان بوندن بیک او چیوز سنه اول طرف آلهیدن مسلمانلره و بتون انسانلره بخش اولونمش بر حق مشروعدر. بو حق بزه مجرد جناب حکیم متعال ویرمشدر. هیچ کیمسه‌نک بو حق ویرمش اولوق ادعاسنده بولونمغه صلاحیتی بو قدر، فقط وا اسفا که خلفای راشدیندن صوکر

احکام سیاسیه دینیه باشقه قالبره دوکولدی ، مقام خلافته کان ذوات منافع ذاتیه لرینی دوشوندیلر . اغراض نفسانیه لرینه رام اولدیلر ، بومقصدلرینی تأمین اوغورنده جناب حکیم مطلق امت اسلامییه و بتون انسانلره برلطف واجب الشکرانی اولان بو حقوقی ، بو حریت ، بومساوات ، بو عدالتی غضب ایتدیلر . علی الاطلاق (اولی الامرہ اطاعت فرضدر) دیرک بو اطاعتک نه کبی شرطلره مشروط اولدیغنی قطعاً نظر اعتباره آلدیلر . رکن رصین اسلامیتی بالکلیه اساسندن چیقاردیلر . دها صوکر کنلرده براسوه سینه اولدیلر . احوال صدر اسلامه واحکام شرع مینه وقوفی اولیان برطاقم جهلانک عقیده سنی [اسلامیت مانع ترقی در] دیه افساد ایتدیلر . شو فکر باطلک روز جلوس میمنت مأنوس حضرت تاجداریلرینه قدر بتون اقطار جهانده حکم قرما اولسنه سبب اولمشدر .

جناب حق بودین مینک حامی حقیقیسی اولدیغنی والی الابد شریعت غرای محمدیه نیک احکام حریت بخشاسنی حفظ وصیاتی وعد بیوردیغنی جهته پادشاهمنز اقدمن حضرتلری مقام خلافت کبرانه کلیر کلز من طرف الله مکلف بیوردقلری وظیفه خلافتی ایفا ایتمک مقصد عالسیله اصول مشورتی میدانه قوبدیلر ، قانون اساسیی اعلان ایتدیلر .

فقط بعض خونه دین و ملتک تسویلات والقا آت ملعتکارانه سیله بوقانون مینک احکام مندرجه سنی موقع تطبیقه وضع ایتمه بوموفق اولمدیلر . له الحمد والمه بوکون اوکبی موانع باطله بوسبتون برطرف و مندفع اولدیغندن ذات هایونلری اوقانون مینک آرتق موقع تطبیقه وضعی زمانی کلدیکنی درک بیورده رق من طرف الله عهد شاهانه لرینه ترتب ایدن بر وظیفه مقدسه یی ایفایه تشبث ایلدیلر . بوسبیله بتون عالم اسلامیت و انسانیتی کندینه مجبور شکران قیلدیلر . جناب حق ذات هایونلرینی توفیقات صمدانیه سنه مظهریتله کامین و کامران ، ملت اسلامییه و امت عثمانیه یی بویله نعمت حریته نائلیتله هر آن شاد و خندان بیورسون آمین .

رساله مخصوصه : ۱۱ تموز سنه ۱۳۲۴

نه التجا ایدن بتون
فراذ بشر حقوقده
بیک حق خلیفه نیک

بر موسوی کلپور ،
اوزری طورماز .
بناز .

... ایشته آثار ،
بر مساوات سزله ،
ممکنی ؟ اسلامک
تدیغنه ، هر کسک
ایلدیکنه دلیل می

ت علی مدعی علیه ،
اولور . حضرت
ت علی قبول ایدر ،
رر ، حضرت علی یی :
نه ایشته بوکا حدت
و حکومت فاضله ..
ن افرادینک مظهر

فنده بولونان بتون

عدالت کبی انسانیث
ز سنه اول طرف
شروعدر . بو حق
حق ویرمش اولق
باشدیندن صوکر

کتاب الایمیه نیک احتیاجات عصره کوره اصلاح و تالیفی

بین المسلمین مذاهب مختلفه نیک توحیدی

مدرسه لوده تدریساتک اصلاحی [۱]

صدرا سلامده بالکنز احادیث و آیاتک معانی ظاهره سیله اکتفا اولتوردی .
بالخاصه پیغمبر من زماننده هر کس شبهه ایتدیکی مثله بی بالذات حضرت رسوله
صوار ، حل ایدردی . کتاب یازمنه ، اوقومنه لزوم یوقدی . کرک دینه ،
کرک دنیا به عائد شیر ، هر نه اولورسه اولسون ، هب بویه حل اولتوردی . کتاب
تالیفته لزوم کورولمزدی .

صوکرآ تابعین زماننده اختلاف ظهور ایتدی . بونک اوزرینه اتحاد اسلام
ایچون کتابلر یازلمغه باشلاندی . چونکه اکر تشتت آرا وقوع بولورسه ،
اختلاف آرا حاصل اوله جق ؛ اهالی اسلامیه آرسنده تفرقه میدانه کلجک ،
خالبوکه تفرقه میدانه کلججه قوت زائل اولوب صوکرآ معاذ الله بتون امت محو
اولوله جق ایدی . بونک ایچون اختلافلری قالدیرمه یه چالیشدیلر . حتی باطلدن تفریقه
اوغراشدیلر . ایشته اووقت کتابلر تالیفته باشلاندی .

بالخاصه علم کلامه دائر کتابلر یازیلدی . ارباب بصیرت اولانلر حتی قبول
ایتسون ، دینلدی . وفاندسی کورولدی .

فقط بونلرده فلسفه دن بحث یوقدی . زیرا علوم فلسفیه هنوز اسلامه انتقال
ایتمه مشدی . هر مسئله بر آیت ، بر حدیثله اثبات اولتوردی . علمای متقدمینک
مسئله بو ایدی . چونکه احتیاج اولنسته ایدی .

صوکرآ علوم فلسفیه عربجه یه انتقال ایتدی . ترجمه ایدیلدی . بونک اوزرینه
برچوق مسلکک ، مذهبلر ده ظهور ایتدی . مثلا اووقه قدر « مشائیون »
مذهبنی یلمزلردی . چونکه اوکا دائر بحث یوقدی . اولاً او ، میدانه چیقدی .
صوکرآ « طبیعیون » نادیتمک اولدیفنی کیمسه بیامیوردی ، بویه بر فکر یوقدی .

[۱] بوقونفرالکس ، ۲۰ اغستوس ۳۲۵ ده شهزاده نلوینده ویرلاندیر .

بوفکر لر ایشه هب اومسلک کرا ایچنده کورولدی. سالیکی اولانلرده اولدی. اما آز ایدی. سوکرا مشائیون مسلکی الك چوق میدان آدی. اكا سالک اولانلر پک چوغلادی. بوجهته اولنره فارشی دینی مدافعه لازم کلدی.

بو یله کرک اشراقیون، کرک مشائیون مسلکینه فارشی دینی مدافعه لزومی حس ایدیلدیجه او یوله کتابلر یازلمه باشلانندی؛ یعنی علم کلامه فلسفه قاریشدریلدی، چونکه او یله احباب ایتدی. ایشه علمای متأخرینک علم کلامی بودر.

فقط بو، فصل اولدی؟ اولا علما او علملری تحصیل ایتدیلر، سوکرا عقائد اسلامیه فی فلاسفه فارشی مدافعه ایلدیلر. او یوله کتابلر یازدیلر.

برخیلی زمان بو یله دوام ایتدی. سوکرالری اشراقیون مذهبی پک رواج بولمادی. الك چوق مدافعه مشائیوننه فارشی ایدی.

نهایت مشائیون مسلکی ده منقرض اولدی. یعنی فنلر دیکشیدی، فنلر دیکشیلدیجه مشائیونک استنادگاهی اولان اساسلرده آلت اوست اولدی. بناء علیه اولنره قارشی مدافعه دهده بر فائده قالمادی.

چونکه او فنلرک ملتزمی یوق، اومسلکی التزام و ترویج ایدن کیمسه بولونما یور؛ که اولنره فارشی مدافعه لر میدانه قویهلم ده اوصورتله احکام دینی محافظه ایدلم.

بونلر منقرض اولونجه برینه «مادیون» قائم اولدی. طبعیون مسلکی ده کرکی کبی رواج بولدی. شیمدی بونلره قارشی مدافعه لازم کلدی. فصل که علمای متکلمین وبالخاصه متأخرین هم طبعیون، هم مشائیون، هم اشراقیوننه قارشی مدافعه ده بولوندیلر، و موفق ده اولدیلر؛ شیمدی بزده زمانمزده کی معارضله قارشی مدافعه ده بولونمق لازم کلیر.

— بز کندیمزدن برشی قانارسه ق فصل اولور؟ بز اولنلرک مدافعاتی تعقیب ایدلم، کیدلم...

دینیرسه، دیرزکه: — پکی، فقط کیمه قارشی؟ شیمدی بومسلکده ارباب علومدن، تعبیر آخرله فلاسهندن هیچ برفرقه یوق که اولنره قارشی بومدافعاتی سرد ایدلم.

• بو عالم اون اوچ کردهن عبارتدر. ایشه برنجیسی طوبراق، بایکنجیسی

ضو، اوچنجیسی هوا، دردنجیسی نار، طقوزده افلاک وار. بونلر بربرینک ایچنده در. ذوب افلاک ازلی وابدی در. سائرلری ده نوعاً و جنساً ازلی وابدی در. بو صورتله عالم، قدیم در»

شیمدی بو یله دین بر آدم یوق. او حالده اسلامی مدافعه ایده چکنز دیه: «خایر، سنک قدیم دیدیکنکز طوغرودکادر، بلکه حادث در.» بو یله کندی کندمزه باغیردم. نه چیقار؟ بو کونکی فلاسفه بزم دیدیکمز کبی دیبور: — اوت، کره ارض حادث در. واوزرنده کی مخلوقات ده حادث در.

سوکرا: «افلاک دیدیکمز شی، او یله بطلمیوسک دیدیکی کبی طقوزی بربرینک ایچنه کیرمش دکلددر. بو یله افلاک ده یوقدر.» بز: واردر دیهلم، کیم دیکلر؟ خصم برکره افلاکک وجودینی قبول ایتیمور که «حادثدر» دیه آتی التزام ایدلم. شیمدیکی فلاسفه نک اعتقادی:

«شو فضا نامتاهی در. ایچنده بولونان اجرام ده کذلک نامتاهی در. و بو اجرام من حیث الصوره حادث در. یالکنز قدیم اولان اجزای اصلیه سی، اجزای فردیه سی در. بو حالده هیچ برصورت یوقدر که حادث اولماسون، هبسی حادث در؛ لکن اجزای فردیه ابدی در.»

ایشته بو کونکی فلاسفه نک فکری بو. شیمدی قالتوب ده بونلره قارشی: «افلاک قدیم دکلددر، حادث در.» دیرسه ک بز کولر لر.

— نه سوبلیورسک؟ دیر لر.

— سوکرا انسان قدیم دکل، حادث در.

— البت حادثدر. ارض برچسوق طبقاته منقسم در. طبقه علیاده انسان حادث اولمشدر. سنک دیمک علم ارضی ده بیلدیکک یوق. بو بدیهی برشی. کیم دیمش: انسان قدیمدر؟

— بیلیم ایشه وقتله دیمش لر. اوکا قارشی سوبلیورم.

— اولنلری بولده اولنره قارشی سوبله!..

دیر لر. شو حالده کورولیمور که زمانمزده درس لری بوکا کوره اصلاح لازم در. زمانمزده کی فلاسفه فی رد ایده جک کتابلر تألیفه احتیاج شدید واردر.

اما: — نه اولور ایسه اولسون بز اولجه سوبله ن سوزلری تکرار ایده چکنز... دینیرسه، او باشته. فقط اونلکه دین مدافعه ایدیلیمش اولماز.

صوکرآ مشائون جناب حقیق وجودنی مصدق قدر : « الله واردر ، البت بو کاشانک علت اولاسی واردر ، که واجب الوجوددر . فقط او واجب الوجود فاعل موجبدر ، فاعل مختار دکل . بونک ایچون عالم قدیمدر . چونکه فاعل موجودن صدور ایدن شی ازلی اولور . بناء علیه الله موجب ، عالم قدیمدر . چونکه عالم اوندن صدور ایش و بالانجاب صدور ایش ... » دیورلردی .

بز بوکا فارشی اوزمانلر دیمشدک که : «خایر ، الله فاعل موجب دکل ، فاعل مختاردر ... » شیمدی فلاسفه حاضرده فارشی بونی سویلرسه ک بزه دیرلر : — سز نلر سویلورسکنز ؟ دیرلر .

اونک نظریه سنجه الله یوق . زده فالدی که موجب ، یاخود مختار اولسون . شوخالده بونلرده فارشی فاعل موجب ، فاعل مختار مسئله لرینی ذکرده فائده یوق . اسکی حکما دیمشکر که : «جناب حقیق صفاتی یوقدر . کندیمی واحد حقیق در .

بناء علیه اوند بر طاقم صفت تصوری باطلدر . مادام که واجب الوجوددر ، احتیاجدن وارستهدر . اگر کندیسند صفات اولورسه فصل واحد حقیق اولور ؟ صوکرآ صفاتده احتیاجی لازم کایر . حالبوکه احتیاج واجب الوجوده منافی در . اوبدانه قائم ، بذاته عالم ، بذاته قادر ، بذاته مریددر . الخ . . علم ، ذاتک عینی ، قدرت ، ذاتک عینی ، بتون صفات دیدیکمز شیلر ذاتک عینی در . »

معتزلهده بوکا سالک اولدیلر . قبول ایتدیلر . شیمدی بویولده مدافعهده بولنسیق : « خایر ، جناب حقیق صفاتی واردر ؛ الله علمیه عالم ، قدرتیله قادر ، حیالیله حیدر . اراده سیله مریددر ، کلامیه منکلمدر . »

دیه معارضلرمزه فارشی سوز سویله جک اولورساق بزه دیرلر که : — بز اساسی قبول ایتیمورز . زده فالدی ، صفات مسئله سی ...

خلاصه بوکون بزم معارضلرمز ، یعنی فلاسفه الوهیت ونسوتی قبول ایتیمورلر . واقعا طبعیوندن بعضیلری الوهیتی قبول ایشلر . لکن اونیدد تعمیق ایدرسه ک آنلرک الله دیدیکی شی ینه طبیعت اولیور .

شوخالده بزه الک لازم جهت ، علم کلام کتابلرینی احتیاجات حاضرده کوره تألیف ایتکدر . بوده نایله اولور ؟

برکرده معارضلرمزک فتوتی بیامکه اولور . بیلمنزه اونلرده فارشی سوز سویله مز . نته کیم علمای سلف اویله یابدیلردی : زمانلرنده کی فلاسفه ک قنلرینی تحصیل ایتدیلر ، صوکرآ اونلرک سوزلریله اونلری الزام ایتدیلر .

شیمدی بز قانقارده معلومات حاضرده مزله مدافعه یه یلته نیرسه ک کولونج اولورز . چونکه بیلمیورز . اولا اونلری تحصیل ایدلم . صوکرآ اونلرک اساساتی دآرندسند اسلامیتی مدافعه ایدلم .

آرتق بو احتیاجی حسن ایتلی بز . بوخصوصده تعصب کوسترمنه ک فائده سی یوقدر . بالکس مضرتی واردر .

ایشته آثار کوسترییور که بتون اعصاردهده اویله یابدیلر . بتون علما هر عصرک احتیاجه کوره کتاب یازدیلر .

شوخالده متکلمینک متأخرینی نصل فلسفه ک عربجه یه انتقالیه اوزمانکه علم کلامک اصلاحه لزوم کوردیلر ؛ او علمه طبعیاندن ، الوهاندن برچوق مباحث علاوه ایتدیلر ایسه بزده عینی احتیاجده بز . بزده زمانلرک احتیاجه کورده علم کلام کتابلرینی اصلاح ایتلی بز .

بوسله یازدیلر و مدافعینک کلامی مسئله

اوندن باشقه فرق اسلامیه آرسند برچوق نزاعلر اولمش ، اسلام تفرقه یه دوشمش . برچوق مذهبلر چیغمش . اومذاهبدن برقمسی الآن باقی . مثلا : شافعیه ، حنبلیه ، مالکیه وار . بونلر اهل سنت اولماقه برابر احکام فرعیده بزه مخالفدر ، هپسند دکاسده برچوغنده مخالفدر . واقعا اسده اختلاف یوق ، فقط بعض فروعهده وار .

بواختلافی یکدیگرمنزه فارشی خصومت صورتند کوسترمنه ملی بز . مثلا شافعی بی کندمنزه فارشی برخصم عد ایتمه ملی . اونلر اویله یابار ، بزه بویله . احتمال که بزم ، احتمال که اونلرک یابدینی موافقدر . بونلر مسائل اجتهادیه در . حالبوکه مسائل اجتهادیه ادله ظنییه مستنددر . هرابیکی طرفکده دلالتی ظنی در ، قطعی دکلدر .

شوخالده اجتهادلر آراسنده برفرق اوله ماز . انک ایچون دیرلر که : اجتهاد ایله اجتهاد نقض اولونه ماز .

مثلا : حتی مذهبنده بولونان برفقیه بالا اجتهاد برمسئله حقیقده برحکم ویرر . صوکرآ دیگر مجتهدک او حکمی بوزمنه حتی یوق . حتی برشافعی یه کوسترمنه اوده بوزده ماز . امضایه مجبوز اولور . ندن ؟ چونکه کندی اجتهادی اوته کینک اجتهادندن فضله دکل که . اوده ظنی ، اوده ظنی . شوخالده « بز او مسئله حقیقده بویله اجتهاد